

การศึกษาระบบบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่น สังกัดสภาคริสตจักรในประเทศไทย

ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง

The Study on Accounting System of Local Churches of the Church of Christ in Thailand in Chiang Mai, Lamphun and Lampang Provinces

อ. พิกุล พงษ์กลาง*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะระบบบัญชีและปัญหาของผู้ทำบัญชีในการปฏิบัติตามระบบบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่น สังกัดสภาคริสตจักรในประเทศไทย ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง ศึกษาจากประชากรจำนวน 173 ราย และได้รับการตอบกลับจำนวน 123 ราย คิดเป็นร้อยละ 71.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบของครัสคาล-วอลลิส

ผลการวิจัยพบว่าระบบบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่น จำแนกได้ดังนี้ 1) ด้านเอกสารเกี่ยวกับการบันทึกบัญชี คริสตจักรมีหลักฐานประกอบการรับและจ่ายเงินทุกชนิด โดยมีการระบุชื่อของเอกสาร ชื่อและที่อยู่ของคริสตจักร รวมทั้งวันที่เกิดรายการไว้ในเอกสาร 2) ด้านการปฏิบัติทางการบัญชี คริสตจักรมีการบันทึกบัญชีทุกครั้งที่เกิดรายการ และเอกสารทุกชนิดมีการลงนามของผู้รับผิดชอบในรายการนั้นเพื่อเป็นหลักฐาน 3) ด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ และเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน คริสตจักรมีสถานที่เก็บสินทรัพย์ มีหลักฐานและผู้รับผิดชอบในการอนุมัติเกี่ยวกับการยืมสินทรัพย์ 4) ด้านการควบคุมภายใน คริสตจักรได้กำหนดโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับลักษณะการดำเนินงานของคริสตจักร มีระบบและกลไกเกี่ยวกับการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ

ส่วนปัญหาของผู้ทำบัญชีในการปฏิบัติตามระบบบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่น พบว่า ผู้ทำบัญชีมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกได้ดังนี้ 1) ด้านเอกสารในการบันทึกบัญชี มีปัญหาเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติกรณีเอกสารประกอบการลงบัญชีสูญหาย และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเอกสารต่าง ๆ ที่ใช้สำหรับจัดทำบัญชี 2) ด้านการปฏิบัติทางการบัญชี มีปัญหาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีและรายงานการเงินของคริสตจักร การแก้ไขรายการเมื่อบันทึกบัญชีผิดพลาด 3) ด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ และเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน มีปัญหาเกี่ยวกับการตรวจนับและหลักฐานประกอบการยืมสินทรัพย์ 4) ด้านการควบคุมภายใน มีปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดวงเงินส่วยย่อย การจัดทำงบประมาณประจำปี การชี้แจงและตรวจสอบรายงานทางการเงิน การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน

* อาจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี คณะบัญชี การเงินและการธนาคาร มหาวิทยาลัยพายัพ

This research has aimed to study an accounting system and problems on practice in the local church's accounting system of the church accounting practitioners under the Church of Christ in Thailand, who work in Chiang Mai, Lamphun and Lampang Provinces. The population is 173 and the resultant population was 123 yielding a usable response rate of 71.1%. The research instrument was a questionnaire. The data were analyzed by using the statistical program and the descriptive statistics, such as frequency, percentage, mean and standard deviation, as well as Kruskal Wallis H.

This study found that: 1) In documents and records perspective, the local churches provided adequate evidence of recording receipt and payment. All documents are determined names of documents, as of a given name and address of the churches, as well as date on which transactions occurred. 2) In the practices perspective, it can be said that all transactions were recoded in the journal of account. All invoices were approved by an authorized person before payment. 3) In the equipment and tools perspective, equipment and tools were stored in the suitable place in the church. The asset borrowing was approved by an authorized person, together with evidence relating to the borrowing. 4) In the internal control perspective, the operations of the church are in accordance with the organizational structure of the churches and the local church has systems and mechanisms with effective internal control.

For problems on practice in the local church's accounting systems of the church accounting practitioners this study found that the church accounting practitioners faced problems at the moderate level in the following areas: 1) In documents and records perspective: the practices in case of lost some documents and knowledge and understanding in the various documents; 2) In practices of accounting perspective : knowledge and understanding in the preparation of accounting and financial reporting of the church and adjusting journal entry; 3) In equipment and tools used in operation perspective : physical verification and evidence relating to the borrowing; 4) In internal control perspective: rang of petty cash; annual budget; audit report of financial statement and monitoring and evaluating performance.

คำสำคัญ

ระบบบัญชี คริสตจักรท้องถิ่น

บทนำ

ระบบบัญชี หมายถึง (วิไล วีระปรีย และคณะ, 2551) ระบบการจัดเก็บข้อมูลทางการเงิน ซึ่งประกอบด้วย เอกสารต่าง ๆ บันทึกทางการเงินบัญชี รายงาน ตลอดจนวิธีการและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ได้นำมาใช้ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานและการเงินของกิจการให้แก่ฝ่ายจัดการ เพื่อช่วยให้ฝ่ายจัดการสามารถปฏิบัติหน้าที่อันอยู่ใน ความรับผิดชอบของตนให้ลุล่วงไปด้วยดี ระบบบัญชีที่ดีจำเป็นต้องมีวิธีในการป้องกันรักษาทรัพย์สินของกิจการจาก

การทุจริตทั้งปวง โดยนำหลักการควบคุมภายในและวิธีการตรวจสอบซึ่งกันและกันเข้ามาใช้ในระบบบัญชีนั้นด้วย ดังนั้นระบบบัญชีที่วางไว้จึงต้องเป็นระบบที่มีการควบคุมภายในที่ดี ซึ่งองค์ประกอบของการควบคุมภายในตามแนวคิดของโคโซ (The Committee of Sponsoring Organization of the Treadway Commission: COSO) มี 5 ประการ คือ (จันทนา สาขาร และคณะ, 2550) สภาพแวดล้อมของการควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุม สารสนเทศและการสื่อสาร และการติดตามและประเมินผล

คริสตจักรท้องถิ่น สังกัดสภาคริสตจักรในประเทศไทย เป็นองค์กรทางศาสนาที่มีหลักในการดำเนินงานโดย แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำงานและรับผิดชอบร่วมกันในการทำพันธกิจของพระเจ้าในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง ซึ่ง คณะกรรมการดังกล่าวเป็นสมาชิกของคริสตจักรที่สมัครใจในการทำพันธกิจของพระเจ้า ประกอบด้วย 1) ศิษยาภิบาล ทำหน้าที่ในการสอนพระวจนะของพระเจ้า ประกาศ ดูแลเอาใจใส่ด้านความเชื่อ ความประพฤติของสมาชิก 2) คณะผู้ปกครอง ทำหน้าที่ในการดูแลงานของคริสตจักรให้เป็นไปอย่างมีระบบ 3) คณะมัคนายก ทำหน้าที่ในการดูแล ทรัพย์สินรวมทั้งรับผิดชอบบริหารการเงินและบัญชีของคริสตจักร 4) เหนรัญญิก ทำหน้าที่ดูแลรักษาเงินสดรับจ่าย และควบคุมให้การจ่ายเงินให้เป็นไปตามงบประมาณที่ได้ตั้งไว้ 5) เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี ส่วนใหญ่เป็นอาสาสมัคร ที่มีความซื่อสัตย์เป็นพื้นฐานและควรมีความรู้เรื่องบัญชีพอสมควร ทำหน้าที่บันทึกรายการในสมุด เช่น สมุดรายวัน ทั่วไป สมุดเงินสด สมุดรายรับรายจ่าย พร้อมทั้งจัดทำรายงานการเงินให้สมาชิกรับทราบ 6) ผู้ตรวจสอบบัญชีคริสตจักร ทำหน้าที่ในการตรวจสอบความถูกต้องของการจัดทำบัญชี

การบริหารการเงินในคริสตจักรอาจมีวิธีการที่แตกต่างกันไปตามสภาพของแต่ละคริสตจักร โดยรายรับของ คริสตจักรมาจากการถวายทศกัณฑ์และการถวายปกติของสมาชิก และรายรับอื่นๆ เช่น รายรับจากการให้ใช้สิทธิทรัพย์สินของคริสตจักร สำหรับรายจ่าย เช่น ค่าตอบแทนศิษยาภิบาล ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของคริสตจักร และรายจ่ายตามโครงการต่าง ๆ ส่งผลให้คริสตจักรมีความจำเป็นต้องจัดทำบัญชีเพื่อรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำรายงานทางการเงิน ซึ่งจากการบริการวิชาการสู่ชุมชนของผู้วิจัยในการเป็นผู้ตรวจบัญชีการเงินของคริสตจักรท้องถิ่น สังกัดคริสตจักรภาคที่ 1 สภาคริสตจักรในประเทศไทย พบว่าคริสตจักรบางแห่งมีระบบบัญชีที่พัฒนาขึ้นมาใช้เอง บางแห่งใช้ตามระบบของสภาคริสตจักรในประเทศไทย แต่บางแห่งยังไม่มีระบบที่ชัดเจน โดยระบบบัญชีและวิธีปฏิบัติงานที่ดีใน คริสตจักรนั้น จะสามารถนำไปสู่กระบวนการทางบัญชีที่ถูกต้อง และสามารถตรวจสอบรายรับและรายจ่ายได้อย่าง ถูกต้องแม่นยำ ส่งผลให้มีการวางแผนด้านการเงินที่รัดกุมและง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ และในการคัดเลือกผู้ทำบัญชีของคริสตจักรจะเน้นที่ความซื่อสัตย์และความสมัครใจในการทำพันธกิจของพระเจ้าเป็นสำคัญ จึงส่งผลให้คริสตจักรขาดแคลนบุคลากรและระบบการจัดการด้านบัญชีที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ประสบปัญหาด้านการจัดเก็บเอกสาร การ จัดประเภทรายการ การบันทึกรายการบัญชีและการเสนอรายงานทางการเงิน และในปัจจุบันการบริหารงานของ คริสตจักรได้มุ่งเน้นให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ด้วยเหตุนี้ข้อมูลทางการเงินจึงมีส่วนสำคัญในการวางแผน ตัดสินใจ ควบคุมและประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารของคริสตจักรสามารถกำหนดแนวทางในการบริหารงาน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความอยู่รอดและโอกาสในการเติบโตของคริสตจักร ดังนั้นเพื่อให้ข้อมูลทางบัญชีสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงจำเป็นต้องมีระบบการจัดการฐานข้อมูลที่ดี และเชื่อถือได้ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้จากผลของการวางระบบบัญชีที่ดี และมีการปฏิบัติตามระบบที่ได้วางไว้

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญที่จะศึกษาเรื่องระบบบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่น สังกัดสภาคริสตจักรในประเทศไทย ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง เพื่อให้ทราบถึงลักษณะของระบบบัญชีรวมทั้งปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการปฏิบัติงานทางการบัญชี เพื่อให้การควบคุมและการดำเนินงานของคริสตจักรดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เพิ่มขีดความสามารถในการบริหารงานของคริสตจักรให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ และสามารถเลี้ยงตนเองได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะระบบบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาปัญหาของผู้ทำบัญชีในการปฏิบัติตามระบบบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่น

วิธีวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งมีคำถามทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิด โดยผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามตามหลักของระบบบัญชีซึ่งประกอบด้วย เอกสารเกี่ยวกับการบันทึกบัญชี การปฏิบัติทางการบัญชี อุปกรณ์ เครื่องมือและเครื่องใช้ในการปฏิบัติงานทางบัญชี และการควบคุมภายในตามหลักการควบคุมภายในของ COSO โดยปรับข้อคำถามให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติในการบันทึกบัญชีของคริสตจักร หลังจากนั้นได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการบัญชี จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ เพื่อสามารถวัดได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการศึกษา และทดลองใช้กับคริสตจักรท้องถิ่นจำนวน 30 ราย แล้วหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาความสอดคล้องภายในแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.837 เมื่อเทียบกับเกณฑ์แล้วแปลผลได้ว่ามีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง (เกียรตินาคู, ศรีสุข, 2552) สำหรับประชากรที่ศึกษาคือผู้ทำบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง จำนวนทั้งสิ้น 173 ราย ซึ่งเก็บข้อมูลทางไปรษณีย์และได้รับการตอบกลับจำนวน 123 ราย คิดเป็นร้อยละ 71.10 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และการทดสอบของครัสคาล-วอลลิส (Kruskal Wallis H)

สมมติฐานงานวิจัย

ผู้ทำบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่นมีระดับปัญหาเกี่ยวกับระบบบัญชีแตกต่างกันตามสาขาวิชาที่จบการศึกษา

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของคริสตจักรท้องถิ่นและผู้ทำบัญชี คริสตจักรท้องถิ่นส่วนใหญ่ ตั้งอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ มีผู้ทำบัญชีเป็นเพศหญิง อายุ 41-50 ปี มีตำแหน่งในคริสตจักร คือ มัคทายก จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศาสนศาสตร์ที่เหลือคือสาขาบริหารธุรกิจ สังคมศาสตร์การบัญชี มนุษยศาสตร์วิทยาศาสตร์และอื่นๆ เช่น ศึกษาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบัญชีในคริสตจักรมากกว่า 5 ปี โดยปฏิบัติงานนอกเวลาทำงาน

ข้อมูลเกี่ยวกับระบบบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่น

1. ด้านเอกสารเกี่ยวกับการบันทึกบัญชี คริสตจักรท้องถิ่นส่วนใหญ่มีหลักฐานประกอบการรับและจ่ายเงินทุกชนิด โดยมีการระบุชื่อของเอกสาร ชื่อและที่อยู่ของคริสตจักร รวมทั้งวันที่เกิดรายการไว้ในเอกสาร แต่ไม่มีการกำหนดเลขที่ของเอกสาร

2. ด้านการปฏิบัติทางการบัญชี คริสตจักรท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการบันทึกบัญชีทุกครั้งที่เกิดรายการ และเอกสารทุกชนิดมีการลงนามของผู้ที่รับผิดชอบในรายการนั้นเพื่อเป็นหลักฐาน แต่ไม่ได้จัดทำรายงานทางการเงิน เช่น งบรายรับรายจ่าย งบดุล และชี้แจงต่อที่ประชุมและฝ่ายบริหารเพื่อใช้ในการบริหารงานเป็นประจำทุก 6 เดือน นอกจากนี้คริสตจักรท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่มีการกำหนดนโยบายในการคำนวณค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ถาวร ไม่มีการจัดทำงบประมาณ เช่น งบประมาณเงินสด งบประมาณรายรับรายจ่าย งบประมาณจัดซื้อ ไม่ได้บันทึกรายการเกี่ยวกับเงินสดและเงินฝากธนาคารแยกจากกัน ไม่ได้กำหนดรหัสบัญชีในการบันทึกรายการ ไม่ได้จัดทำสำเนาของเอกสารและจัดเก็บโดยแยกประเภทใส่แฟ้มเรียงตามลำดับ

3. ด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ และเครื่องใช้ในการปฏิบัติงานทางบัญชี คริสตจักรท้องถิ่นส่วนใหญ่มีสถานที่เก็บสินทรัพย์ มีหลักฐานและผู้รับผิดชอบในการอนุมัติเกี่ยวกับการยืมสินทรัพย์ แต่ไม่ได้จัดทำทะเบียนสินทรัพย์และตรวจนับสินทรัพย์เป็นประจำอย่างน้อยทุก 1 ปี ไม่ได้ใช้คอมพิวเตอร์และนำโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีมาใช้ในการปฏิบัติงาน บุคลากรในคริสตจักรไม่ได้อบรมวิธีการใช้และการดูแลรักษาอุปกรณ์ เครื่องมือ และเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน และไม่มีความสามารถและความชำนาญในการใช้ ตลอดจนไม่มีอุปกรณ์ เครื่องมือและเครื่องใช้ในการปฏิบัติงานด้านบัญชีอย่างเพียงพอ

4. ด้านการควบคุมภายใน แยกตามองค์ประกอบดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 สภาพแวดล้อมของการควบคุม คริสตจักรท้องถิ่นส่วนใหญ่ได้กำหนดโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับลักษณะการดำเนินงานของคริสตจักร ได้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภายในกำกับดูแลการปฏิบัติงานในคริสตจักรให้เป็นไปตามระบบการควบคุมภายในอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งกำหนดนโยบายและระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับความซื่อสัตย์และจริยธรรมไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และมีการแจ้งให้สมาชิกทุกคนได้รับทราบ แต่ไม่มีการจัดฝึกอบรมพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อให้สอดคล้องกับขั้นตอนการปฏิบัติงาน

องค์ประกอบที่ 2 การประเมินความเสี่ยง คริสตจักรท้องถิ่นส่วนใหญ่ได้ทำการประเมินความเสี่ยงโดยกำหนดให้มีจำนวนบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบในแต่ละตำแหน่งอย่างเพียงพอ ได้กำหนดวัตถุประสงค์การดำเนินงานขององค์กรอย่างชัดเจน โดยกำหนดให้กรรมการทุกระดับในองค์กรมีส่วนร่วมในการประชุม แต่ไม่ได้กำหนดให้มีการติดตามการปฏิบัติงานด้านการควบคุมและป้องกันเพื่อลดความเสี่ยง

องค์ประกอบที่ 3 กิจกรรมการควบคุม คริสตจักรท้องถิ่นส่วนใหญ่ได้กำหนดระเบียบปฏิบัติงานที่ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร และกำหนดนโยบายที่ไม่ให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดควบคุมการดำเนินงานที่สำคัญทั้งหมด แต่ไม่ได้สอบถามการปฏิบัติงาน โดยผู้บริหารแต่ละระดับอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

องค์ประกอบที่ 4 ระบบสารสนเทศและการสื่อสาร คริสตจักรท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่ได้กำหนดให้มีการพัฒนาและปรับปรุงระบบข้อมูลข่าวสารให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรมต่าง ๆ และองค์กร ไม่ได้จัดให้มีการประชุมบุคลากรผู้มีส่วนในการปฏิบัติงานในองค์กรเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ

องค์ประกอบที่ 5 การติดตามประเมินผล คริสตจักรท้องถิ่นส่วนใหญ่ได้กำหนดให้ผู้รับผิดชอบในการติดตามและกำกับดูแลการปฏิบัติงานแต่ละกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งกำหนดให้มีการปรับปรุงและแก้ไขขั้นตอนการปฏิบัติงานที่มีข้อบกพร่องอย่างสม่ำเสมอ

ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาของผู้ทำบัญชีในการปฏิบัติตามระบบบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่น

ด้านเอกสารทุกชนิดเกี่ยวกับการบันทึกบัญชี พบว่าผู้ทำบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่นส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติกรณีเอกสารประกอบการลงบัญชีสูญหาย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเอกสารต่าง ๆ ที่ใช้สำหรับจัดทำบัญชีและวิธีการนำเอกสารแต่ละชนิดประกอบการจัดทำบัญชี

ด้านการปฏิบัติทางภาษี พบว่าผู้ทำบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่นส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีของคริสตจักร การแก้ไขรายการเมื่อบันทึกบัญชีผิดพลาด การนำข้อมูลที่มีอยู่ไปจัดทำรายงานทางการเงินตามแผนที่ได้กำหนดไว้

ด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ และเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน พบว่าผู้ทำบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่นส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เกี่ยวกับการตรวจนับสินทรัพย์ หลักฐานประกอบการยืนยันสินทรัพย์

ด้านการควบคุมภายใน พบว่าผู้ทำบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่นส่วนใหญ่มีปัญหาในระดับปานกลาง เกี่ยวกับการกำหนดวงเงินส่วยย่อยเพื่อใช้จ่ายในองค์กร การจัดทำงบประมาณประจำปี การชี้แจงและตรวจสอบรายงานทางการเงิน การตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน

ข้อมูลเกี่ยวกับการทดสอบความแตกต่างระหว่างระดับปัญหาของผู้ทำบัญชีในการปฏิบัติตามระบบบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่นและสาขาวิชาที่จบการศึกษา ผู้ทำบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่นมีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำแนกตามสาขาวิชาที่จบการศึกษาดังนี้

ผู้ทำบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่นที่จบสาขาการบัญชีมีปัญหาด้านการควบคุมภายในมากที่สุด รองลงมาคือด้านอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงานทางบัญชี และด้านการปฏิบัติทางภาษี

ผู้ทำบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่นที่จบสาขาบริหารธุรกิจมีปัญหาด้านการควบคุมภายในมากที่สุด รองลงมาคือด้านเอกสารเกี่ยวกับการบันทึกบัญชี และด้านการปฏิบัติทางภาษี

ผู้ทำบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่นที่จบสาขาวิทยาศาสตร์มีปัญหาด้านเอกสารเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีมากที่สุด รองลงมาคือด้านอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงานทางบัญชี และด้านการปฏิบัติทางภาษี

ผู้ทำบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่นที่จบสาขาสังคมศาสตร์มีปัญหาด้านอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงานทางบัญชีมากที่สุด รองลงมาคือด้านการปฏิบัติทางการบัญชี และด้านการควบคุมภายใน

ผู้ทำบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่นที่จบสาขามนุษยศาสตร์มีปัญหาด้านอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงานทางบัญชีมากที่สุด รองลงมาคือด้านเอกสารเกี่ยวกับการบันทึกบัญชี และด้านการปฏิบัติทางการบัญชี

ผู้ทำบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่นที่จบสาขาศาสนศาสตร์มีปัญหาด้านการปฏิบัติทางการบัญชีมากที่สุด รองลงมาคือด้านเอกสารเกี่ยวกับการบันทึกบัญชี และด้านการควบคุมภายใน

ผู้ทำบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่นที่จบสาขาวิชาอื่น ๆ เช่น ศึกษาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ คหกรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ มีปัญหาด้านเอกสารเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีมากที่สุด รองลงมาคือด้านการปฏิบัติทางการบัญชี และด้านการควบคุมภายใน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษามีข้อค้นพบและประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายดังนี้

ด้านเอกสารเกี่ยวกับการบันทึกบัญชี คริสตจักรท้องถิ่นส่วนใหญ่มีหลักฐานประกอบการรับเงินและจ่ายเงิน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ขวัญสุวรรณค์ ขำแจ้ง (2543) และ กรรณิการ์ ดวงคำ (2553) ที่พบว่า วัดมีพระสงฆ์ เป็นผู้ได้รับมอบหมายหน้าที่ในการดูแลการจัดทำบัญชีและเรื่องเกี่ยวกับการเงินของวัด ในการจัดทำบัญชีนั้นเริ่มต้นจากเงินที่ได้รับบริจาคมีการออกใบอนุโมทนาบัตร และนำมาเป็นหลักฐานบันทึกบัญชีในสมุดหรือทะเบียนบริจาค

ด้านการปฏิบัติทางการบัญชี คริสตจักรท้องถิ่นส่วนใหญ่บันทึกรายการทุกครั้งในสมุดบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ขวัญสุวรรณค์ ขำแจ้ง (2543) และ กรรณิการ์ ดวงคำ (2553) ที่พบว่า วัดได้มีการออกใบอนุโมทนาบัตร และนำมาเป็นหลักฐานบันทึกบัญชีในสมุดหรือทะเบียน

คริสตจักรท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่ได้บันทึกรายการเกี่ยวกับเงินสดและเงินฝากธนาคารแยกจากกัน ไม่ได้กำหนดนโยบายในการคำนวณค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ถาวร ไม่ได้รายงานผลการบันทึกบัญชี เช่น การจัดทำงบรายรับรายจ่าย งบดุล ไม่ได้จัดทำรายงานทางการเงินและไม่ได้ชี้แจงรายงานต่อที่ประชุมเป็นประจำอย่างน้อยทุก 6 เดือน และไม่ได้จัดทำงบประมาณเพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งของแผนในการปฏิบัติงาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ขวัญสุวรรณค์ ขำแจ้ง (2543) ที่พบว่า วัดมีการจัดทำสมุดบัญชีหลายประเภทไม่ว่าจะเป็นสมุดรับเงินบริจาค สมุดบันทึกรายรับต่าง ๆ สมุดรายจ่ายที่ต้องจ่ายเป็นเงินสด บัญชีเงินฝากธนาคารคงเหลือ เป็นต้น และการจัดทำรายงานจะมีการจัดทำเป็นปี

ด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ และเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน คริสตจักรท้องถิ่นส่วนใหญ่มีผู้รับผิดชอบในการอนุมัติเกี่ยวกับการยืมคืนสินทรัพย์ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ขวัญสุวรรณค์ ขำแจ้ง (2543) และ กรรณิการ์ ดวงคำ (2553) ที่พบว่า วัดบันทึกและตรวจสอบการยืมและคืนสินทรัพย์ทุกครั้ง โดยมีเจ้าอาวาสเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของรายการที่บันทึก

ด้านการควบคุมภายใน คริสตจักรท้องถิ่นส่วนใหญ่ได้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบในการกำกับดูแลการปฏิบัติงานภายในคริสตจักรให้เป็นไปตามระบบการควบคุมภายในอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ขวัญสุรางค์ ขำแสง (2543) และ กรรณิการ์ ดวงคำ (2553) ที่พบว่า มีการควบคุมทางบัญชีเพื่อป้องกันการสูญหายของทรัพย์สินต่าง ๆ และรายรับจากเงินบริจาค โดยกำหนดให้ผู้รับบริจาคต้องมีกุญแจปิด และเมื่อถึงกำหนดการเปิดตู้เพื่อนำเงิน ใวยาวัจกรหรือพระสงฆ์ที่ได้รับมอบหมายต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าอาวาสก่อน พร้อมทั้งนำเงินไปบันทึกบัญชีและนำฝากธนาคาร ซึ่งเปิดบัญชีในนามของเจ้าอาวาสร่วมกับกรรมการท่านอื่น

คริสตจักรท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการกำหนดโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับลักษณะการดำเนินงานของคริสตจักรได้กำหนดนโยบายที่ไม่ให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดควบคุมการดำเนินงานที่สำคัญทั้งหมด และได้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบในการกำกับดูแลการปฏิบัติงานภายในคริสตจักรให้เป็นไปตามระบบการควบคุมภายในอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชัดตา รัตนานนท์ (2548) ที่พบว่า ระบบบัญชีของวัดไทยในกรุงเทพมหานครในปัจจุบันไม่มีการแบ่งแยกหน้าที่ในการดูแลทรัพย์สินและการจัดทำบัญชี ซึ่งอาจนำไปสู่การทุจริตได้ง่าย

ด้านปัญหาของระบบบัญชีคริสตจักรท้องถิ่น จากการทดสอบสมมติฐานการวิจัยในเรื่องระดับปัญหาของระบบบัญชีคริสตจักรท้องถิ่นจำแนกตามสาขาวิชาที่จบการศึกษา ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สำหรับระดับปัญหาในด้านเอกสารเกี่ยวกับการบันทึกบัญชี ด้านการปฏิบัติทางการบัญชี และด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ และเครื่องใช้ในการปฏิบัติงานมีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของงานวิจัยที่ตั้งไว้ เนื่องจากผู้ทำบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่นส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศาสนศาสตร์ และไม่ได้เป็นพนักงานประจำของคริสตจักร จึงไม่มีความรู้ด้านการบัญชีอย่างเพียงพอ ส่งผลให้ผู้ทำบัญชีไม่เข้าใจขั้นตอนและก่อให้เกิดปัญหาในด้านเอกสารเกี่ยวกับการบันทึกบัญชี การจัดทำรายงานทางการเงิน การปฏิบัติทางการบัญชี และอุปกรณ์ เครื่องมือ และเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัดตา รัตนานนท์ (2548) ที่พบว่า ผู้จัดทำบัญชีของวัดไทยในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์และขาดความรู้ด้านบัญชี

ส่วนระดับปัญหาของระบบบัญชีด้านการควบคุมภายใน ไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของงานวิจัยที่ตั้งไว้ เนื่องจากในการปฏิบัติงานด้านดังกล่าวพนักงานผู้รับผิดชอบสามารถเรียนรู้การปฏิบัติงานด้วยตนเองเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพได้

ข้อเสนอแนะจากปัญหาที่พบ

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. **คริสตจักรท้องถิ่น** ควรมีการปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับส่วนประกอบของระบบบัญชี ดังนี้

1.1 ด้านเอกสารเกี่ยวกับการบันทึกบัญชี ควรกำหนดเลขที่ของเอกสาร เพื่อให้สามารถอ้างอิงได้

1.2 ด้านการปฏิบัติทางการบัญชี ควรมีการจัดทำสำเนาและจัดเก็บเอกสารโดยแยกประเภทใส่

แฟ้มเรียงตามลำดับ กำหนดรหัสบัญชี นโยบายในการคำนวณค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ถาวร บันทึกรายการเกี่ยวกับเงินสดและเงินฝากธนาคารแยกจากกัน เพื่อให้ง่ายต่อการบันทึกบัญชีและจัดทำงบการเงิน เช่น งบรายรับรายจ่าย

งบดุล งบประมาณ และชี้แจงรายงานทางการเงินต่อที่ประชุมและฝ่ายบริหารเป็นประจำทุก 6 เดือน เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างโปร่งใส

1.3 ด้านอุปกรณ์เครื่องมือ และเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน ควรจัดทำทะเบียนและตรวจนับสินทรัพย์เป็นประจำอย่างน้อยทุก 1 ปี เพื่อเป็นการควบคุมและป้องกันสินทรัพย์จากการสูญหายหรือโจรกรรม และให้มีอย่างเพียงพอ รวมทั้งอบรมวิธีการใช้และดูแลรักษา และส่งเสริมให้บุคลากรมีความสามารถและชำนาญในการใช้อุปกรณ์เครื่องมือ และเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน

1.4 ด้านการควบคุมภายใน ควรคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถที่เหมาะสมกับหน้าที่ และส่งเสริมให้มีการอบรมทางการบัญชีเพื่อพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงาน และจัดให้มีการประชุมผู้มีหน้าที่ในการปฏิบัติงานในองค์กรเป็นประจำ รวมทั้งกำหนดให้มีการติดตามการปฏิบัติงานด้านการควบคุมและป้องกันเพื่อลดความเสี่ยง และมีการสอบทานการปฏิบัติงานโดยผู้บริหารแต่ละระดับอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถช่วยกันแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในคริสตจักรได้ทันเวลา และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรมขององค์กร เพื่อเป็นเครื่องชี้นำในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ

2. ผู้ทำบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่น ควรศึกษาหาความรู้ด้านการบัญชีเพื่อนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานในคริสตจักรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผู้บริหารของคริสตจักรท้องถิ่น ควรจัดให้มีการประเมินการควบคุมภายในอย่างต่อเนื่อง เพื่อสอบทานการปฏิบัติงานทางการบัญชี และกำหนดแนวทางการปรับปรุงขั้นตอนการปฏิบัติงานที่มีข้อบกพร่องให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กร

4. คริสตจักรภาค หรือ สภาคริสตจักร ควรให้คำแนะนำแก่ผู้ทำบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่นที่เป็นสมาชิก ให้เห็นความจำเป็นในการจัดทำบัญชีระหว่างงวดมากขึ้น เพื่อคริสตจักรจะได้นำข้อมูลไปใช้ในการบริหารงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

5. สถาบันการศึกษา ควรส่งเสริมการบริการชุมชนให้ความรู้ความเข้าใจด้านการบัญชีแก่ผู้ทำบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายการศึกษาไปยังจังหวัดอื่น หรือหน่วยงานอื่น เพื่อให้ผลการศึกษที่ได้รับสามารถนำไปใช้ประโยชน์มากขึ้น

2. ควรศึกษาข้อมูลทางการบัญชีอื่นเพิ่มเติม นอกเหนือจากที่ปรากฏในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งจะทำให้ผลการศึกษที่ได้รับสามารถนำไปใช้กับสภาพแวดล้อมปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ ดวงคำ. (2553). การจัดทำบัญชีของวัด ในอำเภอเมือง จังหวัดน่าน. การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพายัพ.
- เกียรติสุดา ศรีสุข. (2552). ระเบียบวิธีวิจัย. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์ครองช้าง.
- ขวัญสุรางค์ ขำแจ้ง. (2543). การจัดทำบัญชีของวัด. การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จันทนา สาขากร และคณะ. (2550). การควบคุมภายในและการตรวจสอบภายใน. กรุงเทพฯ: ทีพีเอ็นเพรส.
- ชัตตา รัตนานนท์. (2548). วิธีปฏิบัติทางการบัญชี ปัญหาทางการบัญชี และการควบคุมภายในของวัดไทย ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิไล วีระปรีย และคณะ. (2551). ระบบบัญชี. (พิมพ์ครั้งที่ 24). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2541). การวิจัยเชิงปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- โรงเรียนกรุงเทพคริสตศาสนศาสตร์. (2543). การบริหารคริสตจักร. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สภาคริสตจักรในประเทศไทย. (2550). นโยบายสภาคริสตจักรในประเทศไทย ค.ศ. 2007-2010. กรุงเทพฯ: สภาคริสตจักรในประเทศไทย.
- อุษณา ภัทรมนตรี. (2550). การตรวจสอบภายในสมัยใหม่ (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น.